ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 94(738.2+575.4) «1989/1994»
DOI https://doi.org/10.32782/2663-5984.2026/3.9

Сорокін А.А.
https://orcid.org/0000-0002-3008-3711

ТАДЖИЦЬКИЙ НАПРЯМ ЗОВНІШНІХ ЗВ'ЯЗКІВ М. ЛІНКОЛЬНА (СТОЛИЦІ ШТАТУ НЕБРАСКА, США) НА МЕЖІ 1980–1990-Х РР. У ДИСКУРСІ ГАЗЕТИ «DAILY NEBRASKAN»

Статтю присвячено дослідженню таджицького напрямку зовнішніх контактів м. Лінкольна як столиці штату Небраска (США) крізь призму публікацій у газеті «Daily Nebraskan». За підсумками опрацювання історіографічних джерел з'ясовано наявність уваги українських науковців до розвитку американсько-таджицьких міждержавних відносин, а також американських науковців зі штату Небраска до зв'язків вказаного штату з Таджикистаном. Попри те, наразі недостатньо дослідженим залишається розвиток контактів м. Лінкольна як столиці вказаного штату з таджицькими містами на зламі 1980–1990-х рр., зокрема у зрізі його відображення у періодичній пресі. Внаслідок вивчення оцифрованих номерів газети «Daily Nebraskan» виявлено 4 публікації про становлення побратимських зв'язків м. Лінкольна з таджицькими містами. Хронологічно вони припадають на номери від 24 серпня 1989, 11 січня 1990, 21 січня 1993 і 2 листопада 1994 рр. Дві перші публікації відображають розвиток відносин мм. Лінкольна та Ленінабада з радянсько-американськими обмінами делегаціями й оформленням побратимських зв'язків у листопаді 1989 р. внаслідок задоволення запиту таджицьких колег мером столиці штату Небраска Д. Харрісом. Наступна публікація стосується пострадянського етапу взаємодії між мм. Лінкольном та Худжандом (колишнім Ленінабадом), у межах якого відбувся візит таджицької академічної делегації до університету Небраски у м. Лінкольні. Цікавою й водночас дискусійною є згадка про побратимство столиці штату Небраска з м. Душанбе в репортажі від 2 листопада 1994 р., що не підтверджується іншими джерелами. Властивістю всіх публікацій стосовно таджицького напряму зовнішніх контактів м. Лінкольна є наголос на ролі розташованих у ньому академічних та інших громадських інституцій у розвитку відповідних побратимських зв'язків та здійсненні міжнародних обмінів за слабшого висвітлення безпосередніх зусиль міської влади. Дослідження оцифрованих номерів газети «Daily Nebraskan» також показує можливості використання періодичної преси США для з'ясування контексту становлення відповідних побратимських зв'язків за обмеженості доступу до первинних документів міської влади.

Ключові слова: *Лінкольн, Небраска, США, Ленінабад, Худжанд, Таджикистан, газета, номер, Daily Nebraskan.*

Постановка проблеми. В контексті розкриття специфіки ролі Таджикистану в зовнішній політиці США важливим є дослідження обопільних контактів на локальному рівні, що стосуються, зокрема, становлення та розвитку побратимських зв'язків між містами вказаних держав, прикладом чого слугує столиця штату Небраска – м. Лінкольн як побратим м. Худжанду [17, p. 15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Таджицький напрям зовнішніх зв'язків м. Лінкольна межі 1980–1990-х рр. наразі має досить обмежене висвітлення.

Вітчизняна історіографія американсько-таджицьких відносин характеризується основним фокусом на міждержавній взаємодії. У монографічних виданнях під редакцією А. Бульвінського

© Сорокін А.А., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

увагу приділено військово-політичному становищу Таджикистану у зв'язку з політикою США в Афганістані [1, с. 168–169; 2, с. 331]. У власній праці про формування засад зовнішньої політики Таджикистану дослідник вказав на транзитну роль названої держави для контингенту НАТО в Афганістані та підтримку з боку США енергетичної інтеграції Таджикистану з Афганістаном і Пакистаном [3, с. 87–88]. Спеціально політика США щодо Таджикистану висвітлювалася у праці В. Лажніка та Л. Мельник із твердженням про гуманітарну допомогу з боку США у форматі програм обмінів без їхньої конкретизації [4, с. 73]. У праці І. Лебедєвої вказано на участь Таджикистану протягом останніх років у політичних ініціативах США та обопільних культурно-економічних контактах [5, с. 137–138, 141–142]. Двосторонню ділову співпрацю 2019 р. окреслено в доповіді Т. Ляшенко [6, с. 156], а у статті О. Тригуба та А. Рижикової відзначено основні риси політики США щодо Таджикистану в 1990-х рр. без регіональної чи локальної специфіки [7, с. 191–193]. Важливим є також доробок Я. Фощана з періодизацією загальної політики США щодо регіону Центральної Азії в 1990-х рр. [8, с. 117–118].

Певним продовженням означеної тенденції є стаття таджицького науковця Р. Абдулло про американсько-таджицькі відносини на загальному рівні [9, p. 72–75].

Цікавою історіографічною групою є праці американських науковців зі штату Небраска, де у відповідній ранішій праці аналізується обопільна взаємодія між установами мм. Лінкольна та Худжанду із залученням звітних грантових документів [14, p. 38–39], а у пізнішій статті – тотожні контакти щодо академічного партнерства [13, p. 183–184].

Загалом в усіх наведених працях відсутнє дослідження таджицького напряму зовнішніх зв'язків м. Лінкольна саме на межі 1980–1990-х рр., що стосується й відповідних джерел.

Постановка завдання. Мета статті – розкрити особливості відображення таджицького напрямку зовнішніх зв'язків м. Лінкольна як столиці штату Небраска (США) на зламі 1980–1990-х рр. у дискурсі газети «Daily Nebraskan».

Виклад основного матеріалу. Перше повідомлення про розвиток контактів між представниками згаданого штату й тоді ще Таджицької РСР було вміщено в номері газети «Daily Nebraskan» від 24 серпня 1989 р. на 29-й сторінці [12].

В матеріалі первинно йшлося про запланований візит до вказаної радянської республіки делегації штату Небраска у складі 22-х осіб протягом 17-ти днів із 1 вересня 1989 р., а також про зустрічне відвідання штату 25-ма представниками таджицької делегації у жовтні 1989 р. Візити делегацій повинні були відбуватися в межах міжнародної ініціативи з дружнього обміну та продовжувати тотожну практику попереднього року. Окрім того, з погляду Б. Райденура як куратора обмінів із таджицькою стороною розвиток двосторонніх зв'язків мав сприятливе обґрунтування у вигляді обопільної агрокультурної економічної специфіки [12].

У межах обмінів було заплановано проживання представників штату Небраска на території Таджицької РСР та їхніх таджицьких колег – на території згаданого штату США. Двостороння співпраця в межах міжнародних обмінів із Таджицькою РСР усталилася для штату Небраска з 1988 року, а у завершальних абзацах публікації Б. Райденур повідомив про намір представників штату щодо встановлення побратимських зв'язків м. Лінкольна як столиці згаданого штату з м. Ленінабадом [12].

Доцільність відповідного кроку обумовлювалася перебуванням делегації штату Небраска у вказаному місті, а також схожими рисами між двома містами. До останніх Б. Райденур зарахував економічну важливість агрокультурної галузі та подібність міст за розмірами. У межах співробітництва з точки зору вказаного представника перспективними складовими були додаткові культурні та інформаційні обміни поряд із туристичними візитами, а також співпраця між початковими школами мм. Лінкольна та Ленінабада з обмінами класними проєктами та листами. У стратегічному плані Б. Райденур оцінював потенційні побратимські зв'язки як «великий крок» до підтримання миру» [12].

Публікація обрамлювалася карикатурою з двома зафарбованими чорним кольором чоловіками на чорному пагорбі. Один із них як американський представник запрошує до м. Лінкольна радянського колегу: *«Welcome to Lincoln! Put 'er there»* [12].

Розвиток побратимських зв'язків між мм. Лінкольном та Ленінабадом було в подальшому розкрито у статті про академічні обміни, вміщеній у номері газети «Daily Nebraskan» від 11 січня 1990 р. на 6-й сторінці. Таджицький контекст містився у фінальних абзацах публікації на основі розповіді професора історії університету Небраски в м. Лінкольні Дж. МакКлелланда. Він повідомив про власну розмову з колегами із університету в м. Ленінабаді, які висловили зацікавленість у рівнозначних академічних обмінах з університетом Небраски в м. Лінкольні. Окрім того, Дж. МакКлелланд згадав про схожі

діалоги з представниками педагогічного інституту в м. Ленінабаді та республіканської академії наук щодо аналогічних обмінів. У контексті безпосередніх побратимських зв'язків між мм. Лінкольном та Ленінабадом важливим є повідомлення про їхнє встановлення в листопаді 1989 р. із важливою роллю мера першого Б. Харріса, що відгукнувся на відповідний запит представників таджицького міста. Наприкінці Дж. МакКлелланд вказав на важливість ініціативи міст-побратимів як сприятливої для створення обопільних економічних та культурних зв'язків [10].

Повідомлення про двосторонні зв'язки вже пострадянської доби міститься в розлогому репортажі про відвідання університету Небраски в м. Лінкольні представниками переважно установ м. Худжанду (колишнього м. Ленінабаду) [16, p. 201], вміщене вже на 1-й та 3-й сторінках номера газети «Daily Nebraskan» від 21 січня 1993 р. [15, p. 1].

Метою візиту було вивчення вільного підприємництва та специфіки бізнес-менеджменту в США [15, p. 1; 17, p. 15]. Таджицьку делегацію репрезентували 3 представники: керівник Таджицького центру підприємництва К. Ісламов, ректор Худжандського державного університету С. Карімов та співробітник факультету англійської мови вказаного університету О. Джулаєв. Під час триденного візиту гості спілкувалися з представниками університету Небраски у м. Лінкольні: ректором Г. Спейнієром, деканом університетського коледжу з бізнес-адміністрування Р. Хемптоном та низкою університетських професорів. С. Карімов відзначив товариськість як спільну рису обох університетських колективів, а також повідомив про 60-річчя від часу заснування Худжандського державного університету та наявність у ньому як одному з 2-х у Таджикистані 14-ти факультетів від медичного до історичного, загальна кількість студентів яких нараховувала 12000 осіб. Особливістю перебування С. Карімова в університеті Небраски в м. Лінкольні було швидке відбуття одразу після завершення триденного візиту, натомість його колеги К. Ісламов та О. Джулаєв залишилися ще на 90 днів для ознайомлення з діяльністю Центру Небраски з підприємництва, напрацювання якого прагнули перенести до Худжандського університету. Поряд із тим, їхньою метою було осягнення бізнес-концепцій США [15, p. 1].

Під час власного перебування в університетському середовищі м. Лінкольна С. Карімов додатково відзначив важливість відкриття факультету бізнесу в Худжандському державному університеті, а також нагальність підготовки бізнес-фахівців та економістів у ньому за допомогою спеціалістів та досвіду університету Небраски в м. Лінкольні [15, p. 1].

У заключній частині репортажу керівник згадуваного центру з підприємництва Р. Андерсон відзначив напруженість програми для таджицьких гостей. Вони мали прослухати 4 курси з бізнесу та економіки в університеті Небраски в м. Лінкольні, проходити практику на місцевих підприємствах для здобуття практичного досвіду, взаємодіяти з тьюторами та безпосередньо Р. Андерсоном. Загальне навантаження на К. Ісламова та О. Джулаєва мало становити в середньому 6 днів на тиждень [15, p. 1, 3].

Р. Андерсон відзначив потенційні проблеми представників таджицької делегації. До них було зараховано: недостатність 90 днів як терміну навчання, мовний бар'єр із їхнім слабким знанням англійської мови та нестачею місцевих фахівців із таджицької мови, брак бажаної кількості представників таджицької делегації, проте поряд із тим Р. Андерсон відзначив налаштованість представників місцевої громадськості та бізнес-середовища на підтримку таджицьких гостей [15, p. 3].

Окремо у репортажі було відзначено наявність побратимських зв'язків між мм. Лінкольном і Худжандом із 1990 р. в умовах розгортання співпраці стосовно програми міжнародного культурного обміну [15, p. 1; 17, p. 15], додатково до чого представники таджицької делегації скористалися щорічним грантом [14, p. 3] для вивчення бізнесової проблематики в університеті Небраски в м. Лінкольні [15, p. 1].

Цікавою й унікальною згадкою позначено репортаж, героєм якого став таджицький художник Ф. Негмат-Зода. Його було надруковано на 6 сторінці номера газети «Daily Nebraskan» вже від 2 листопада 1994 р. У репортажі Ф. Негмат-Зода фігурував зокрема й як учасник програми міжнародного обміну між містами-побратимами, причому в репортажі містом-побратимом м. Лінкольна названо вже м. Душанбе замість Худжанду. Теза про минулі побратимські зв'язки між означеними містами наразі є дискусійною без підтвердження в інших джерелах [11].

Загалом газета «Daily Nebraskan» налічує поодинокі статті про таджицький напрям зовнішніх зв'язків м. Лінкольна, кожна з яких має відповідність певним рокам: 1989 [12], 1990 [10], 1993 [15] та 1994 [11]. За винятком останньої, більшості статей властиво висвітлення процесу становлення побратимських зв'язків між мм.

Лінкольном та Ленінабадом (у подальшому – Худжандом) [16, p. 201] зі значним наголосом на обопільній ролі розташованих у вказаних містах чи пов'язаних із ними академічних інституцій, натомість остання містила епізодичну згадку про побратимство мм. Лінкольна та Душанбе. Інформацію про діяльність міської ради столиці штату Небраска стосовно становлення побратимських зв'язків із таджицькими містами загалом позначено фрагментарністю [10; 11; 12; 15].

Висновки. Таким чином, газета «Daily Nebraskan» налічує 4 публікації за 1989–1990 і 1993–1994 рр., що переважно відображають академічне та загалом громадське тло становлення побратимських зв'язків мм. Лінкольна та Ленінабада (пізніше – Худжанду) із наведенням окремих фактів щодо намірів про встановлення відповідного обопільного статусу та його оформлення в листопаді 1989 р. мером столиці штату Небраска Д. Харрісом за запитом таджицьких колег із подальшим розвитком обопільних обмінів з 1990 р. Оскільки оцифровані номери досліджуваної газети показують можливість вивчення міжнародної співпраці міських інституцій столиці одного зі штатів США, надалі важливим є поглиблення аналізу періодичної преси США у контексті становлення побратимських зв'язків міст означеної держави.

Список літератури:

1. Бульвінський А. Г. (ред.). Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. 560 с. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-instytutu/intehratsiini-vymiry-transformatsii-postradianskoho-prostoru-monohrafiia-za-redaktsiieiu-kandydata-istorychnykh-nauk-dotsenta-ah-bulvinskoho.html (дата звернення: 18.09.2026).

2. Бульвінський А. Г. (ред.). Історичні основи зовнішньополітичного курсу пострадянських країн. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. 464 с. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-instytutu/istorychni-osnovy-zovnishnopolitychnoho-kursu-postradianskykh-krain-monohrafiia-za-redaktsiieiu-kandydata-istorychnykh-nauk-dotsenta-ah-bulvinskoho.html (дата звернення: 18.09.2026).

3. Бульвінський А. Г. Внутрішні чинники формування зовнішньої політики Таджикистану. Бульвінський А. Г. (заг. ред.). *Засади зовнішньої політики пострадянських країн: цивілізаційні, геополітичні та соціально-економічні аспекти: збірник наукових праць.* Київ : Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. С. 81–109. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-instytutu/zasady-zovnishnoi-polityky-postradianskykh-krain-tsyvilizatsiini-heopolitychni-ta-sotsialnoekonomichni-aspekty-zbirnyk-naukovykh-prats-za-zah-red-ah-bulvinskoho.html (дата звернення: 18.09.2026).

4. Лажнік В. Й., Мельник Л. С. Місце Таджикистану в геополітичних інтересах США. Н*ауковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини.* 2012. № 21 (246). С. 69–75. URL: https://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvvnum_2012_21_16.pdf (дата звернення: 18.09.2026).

5. Лебедєва І. М. Туризм як фактор зближення між державами Центральної Азії, США, Європейським Союзом та Україною в новітній історії. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Історія. Економіка. Філософія».* 2025. Вип. 30. С. 132–148. URL: https://visnyk-history.knlu.edu.ua/article/view/331944/333185 (дата звернення: 18.09.2026).

6. Ляшенко Т. М. Центральна Азія: новий формат міждержавних відносин. *Виклики глобалізації і цивілізаційні цінності: Збірник тез доповідей учасників міжнародних конференцій.* Київ : Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. С. 150–157. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-instytutu/vyklyky-hlobalizatsii-i-tsyvilizatsiini-tsinnosti-za-zahalnoiu-redaktsiieiu-dpolitn-profesora-zernetskoi-ov-kyiv-derzhavna-ustanova-instytut-vsesvitnoi-istorii-nan-ukrainy-2021-196-s.html (дата звернення: 18.09.2026).

7. Тригуб О. П., Рижикова А. Ю. Політика США відносно Республіки Таджикистан. *Молодий вчений.* 2015. № 1 (2). С. 190–194. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_1(2)__46 (дата звернення: 18.09.2026).

8. Фощан Я. І. Сполучені Штати Америки та трансформаційні процеси на пострадянському просторі. Бульвінський А. Г. (заг. ред.). *Цивілізаційні засади трансформаційних процесів на пострадянському просторі.* Київ : Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2018. С. 116–124. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-instytutu/tsyvilizatsiini-za6775567.html (дата звернення: 18.09.2026).

9. Abdullo R. U.S. Policy in Tajikistan: from Recognition of its Independence to Partnership. *Central Asia and the Caucasus.* 2007. Vol. 8. No. 4. P. 72–78. URL: https://ca-c.org/index.php/cac/article/view/1099/980 (Accessed: 18.09.2026).

10. Clouse T. Exchange program interest rises. *Daily Nebraskan.* 1990. January 11. Vol. 89. No. 77. P. 6. URL: https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn96080312/1990-01-11/ed-1/seq-6/ (Accessed: 18.09.2026).

11. McCarthy S., Negmat-Zoda F., Paulman M. Artist exits war zone to explore creativity. *Daily Nebraskan.* 1994. Vol. 94. No. 51. November 2. P. 6. URL: https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn96080312/1994-11-02/ed-1/seq-6/ (Accessed: 18.09.2026).

12. Pedersen J., Ridenour B. Soviets, Nebraskans continue 'successful' exchange. *Daily Nebraskan.* 1989. Vol. 90. No. 1. August 24. P. 29. URL: https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn96080312/1989-08-24/ed-1/seq-28 (Accessed: 18.09.2026).

13. Rockwell S. K., Albrecht J. A., Nugent G. W., Kunz G. M. Using Targeting Outcomes of Programs as a Framework to Target Photographic Events in Nonformal Educational Programs. American Journal of Evaluation. 2012. Vol. 33. No. 2. P. 179–194. URL: https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1056&context=aglecfacpub (Accessed: 18.09.2026). DOI: https://doi.org/10.1177/1098214011421522

14. Rockwell S. K., Rockwell L. V. Outcomes from State Department Grants to Build a Stable Economy in Tajikistan. Lincoln : University of Nebraska-Lincoln, 2006. 42 p. URL: https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1049&context=aglecfacpub (Accessed: 18.09.2026).

15. Smith S., Karimov S., Anderson R. Tajik academics visiting campus. *Daily Nebraskan.* 1993. Vol. 92. No. 86. January 21. P. 1, 3. URL: https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/sn96080312/1993-01-21/ed-1/ (Accessed: 18.09.2026).

16. Suyarkulova M. City of Lenin and the Social(ist) Life of a River: Gendered Enviro-Technical History of Leninabad/Khujand and the Syrdarya. Joffre-Eichhorn H. J. & Anderson P. (eds.). *Lenin150 (Samizdat).* Hamburg, 2020. P. 200–217. URL: https://www.academia.edu/44805761/City_of_Lenin_and_the_Social_ist_Life_of_a_River_Gendered_Enviro_Technical_History_of_Leninabad_Khujand_and_the_Syrdarya (Accessed: 18.09.2026).

17. Twenty years of strengthening institutions & bridging cultures. Washington, D.C., 2003. 33 p. URL: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED480166.pdf (Accessed: 18.09.2026).

Sorokin A.A. THE TAJIK DIRECTION OF EXTERNAL RELATIONS OF THE CITY OF LINCOLN (THE CAPITAL OF THE STATE OF NEBRASKA, THE USA) AT THE EDGE OF 1980S AND 1990S IN THE DISCOURSE OF THE NEWSPAPER «DAILY NEBRASKAN»

The article is devoted to research the Tajik direction of external relations of the City of Lincoln as the capital of the State of Nebraska (the USA) through the prism of publications in the newspaper «Daily Nebraskan». As a result of studying of historiographical sources it's found that there's attention of Ukrainian scientists towards the development of U.S.-Tajik interstate relations, as well as the focus of U.S. scientists from the State of Nebraska on its ties with Tajikistan. However, nowadays the development of contacts of the City of Lincoln as its capital with Tajik cities at the edge of 1980s and 1990s remains insufficiently researched including its reflection in the press. As a result of studying of digitized numbers of the newspaper «Daily Nebraskan» there were detected 4 publications about the establishment of twin-city relations between the City of Lincoln and Tajik cities. Cronologically they cover numbers of 24 August 1989, 11 January 1990, 21 January 1993 and 2 November 1994. Two first publications display the development of links between cities of Lincoln and Leninabad accompanied with exchanges of Soviet-U.S. delegations and the formalization of twin-city relations in November 1989 by D. Harris as the mayor of the capital of the State of Nebraska due to his compliance of the request made by Tajik colleagues. The next publication concerns the Post-Soviet stage of the interaction between cities of Lincoln and Khujand (former Leninabad) within which a visit of the Tajik academic delegation to the University of Nebraska-Lincoln was held. There is also an interesting but simultaneously controversial mention about twin-city relations of the capital of the State of Nebraska with the City of Dushanbe what isn't supported with other sources. The feature of all publications about the Tajik direction of external relations of the City of Lincoln is the emphasis on the role of academic and other public institutions located within its territory in the development of respective twin-city relations and the implementation of international exchanges together with the weaker coverage of direct efforts of the city government. The research of digitized numbers of the newspaper «Daily Nebraskan» also shows possibilities of using the U.S. newspaper press for the clarifying of the context related to the establishment of respective twin-city relations under conditions of the limited access to source documents of city authorities.

Keywords: *Lincoln, Nebraska, the USA, Leninabad, Khujand, Tajikistan, newspaper, number, Daily Nebraskan.*

Дата першого надходження статті до видання: 20.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.11.2026